Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Izboljšanje enakosti v EU

(mnenje na lastno pobudo)

(2023/C 75/09)

Poročevalka: **Ozlem YILDIRIM**

Soporočevalec: **Cristian PÎRVULESCU**

Sklep plenarne skupščine	20. 1. 2022
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
	mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	29. 9. 2022
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	26. 10. 2022
Plenarno zasedanje št.	573
Rezultat glasovanja	
(za/proti/vzdržani)	140/13/31

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 EESO opozarja na preambulo Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, v kateri je navedeno, da „Unija […] temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti […]“. Poudarja tudi pomembnost člena 20, v katerem je določeno načelo enakosti pred zakonom za vse.

1.2 EESO tudi opozarja, da spoštovanje načela enakosti s prepovedjo diskriminacije spodbuja tudi dosledno izvajanje vladavine prava.

1.3 EESO močno spodbuja Svet, Parlament in Komisijo, naj si še naprej prizadevajo za večjo zaščito pred diskriminacijo pri dostopu do blaga in storitev, zlasti s sprejetjem predloga direktive z dne 2. julija 2008 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost ([1]).

1.4 EESO meni, da je Listina Evropske unije o temeljnih pravicah trdna podlaga in da je treba po vsej Uniji enotno razviti instrumente za varstvo temeljnih pravic. Bistveno je, da se vključijo vsi medsebojni stiki, vsa okolja in vse okoliščine, v katerih lahko pride do diskriminacije. Različna pravna zaščita povzroča nesprejemljivo hierarhično razvrstitev pravic, zaradi česar cele skupine oseb ostajajo brez zaščite.

1.5 Sedanji evropski sistem zaščite temelji predvsem na individualni pravici žrtev do uporabe pravnih sredstev in prava. Vendar več študij kaže, da prijave in postopki ne omogočajo odzivanja na strukturno, presečno in sistemsko razsežnost neenakosti ter da žrtve pravo uporabijo zelo redko, statistično gledano le izjemoma in kot zadnjo možnost ([2]).

1.6 EESO poudarja, da se kompleksne neenakosti in diskriminacije, ki jih povzročajo socialne strukture, lahko odpravijo le s skladno in kompleksno politiko, konkretnimi sredstvi in trajnim ukrepanjem. Ozaveščanje, prepoznavnost in izobraževanje so pomembni vzvodi, ki jih je treba aktivirati v vseh delih družbe.

1.7 EESO meni, da je treba spodbujanje enakosti in varstvo temeljnih pravic vključiti v širšo družbeno vizijo, ki razvija in krepi orodja, s katerimi države članice in evropske institucije podpirajo posameznike ter javne in zasebne akterje.

([1]) COM(2008) 426.

([2]) Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Enakost v EU 20 let po začetku izvajanja direktiv o enakosti*, april 2021 (celotno poročilo ni na voljo v slovenščini).

1.8 EESO je prepričan, da se mora Unija aktivno vključiti v spodbujanje priznavanja splošnega načela enakosti in pozitivnih obveznosti za njegovo uveljavljanje. Zato morajo institucije začeti razvijati naslednjo generacijo ukrepov za spodbujanje enakosti v Evropi.

1.9 EESO se sicer zaveda, da tehnološki razvoj številnim državljanom lajša dostop do pravic, vendar poudarja, da lahko dejansko sproži nove kršitve enakosti, s tem pa tudi nove potrebe po ukrepanju, da bi lahko spremljali in izvajali načelo enake obravnave.

1.10 EESO se zavzema za to, da se z zakonodajo EU sprejmejo standardi, ki bodo v državah članicah olajšali izvajanje kolektivnih ukrepov za izboljšanje dostopa do sodnega varstva in njegovega učinka v boju proti diskriminaciji in pri spodbujanju enake obravnave, da bi presegli individualno breme sodnih postopkov, zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih obsoja, ter da bi pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije.

1.11 EESO meni, da mora Unija prek organov držav članic zagotoviti varnost, enako obravnavo in zaščito akterjev, ki delujejo v politiki, sindikatih in skupnostih, glede na svoje vrednote demokracije, pravne države in nediskriminacije na podlagi političnega mnenja.

1.12 Prav tako je treba izboljšati zmožnost vseh akterjev civilne družbe, zlasti tistih, ki so vključeni v varstvo človekovih pravic, da uporabijo obstoječe pravne instrumente in sodelujejo z javnimi ustanovami.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 EESO opozarja na preambulo Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, v kateri je navedeno, da „Unija […] temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti […]“. Poudarja tudi pomembnost člena 20, v katerem je določeno načelo enakosti pred zakonom za vse.

2.2 EESO tudi opozarja, da spoštovanje načela enakosti s prepovedjo diskriminacije spodbuja tudi dosledno izvajanje vladavine prava.

2.3 Evropska unija danes priznava številne oblike neenakosti (zlasti razlike med spoloma ter etnične, socialne in generacijske neenakosti itd.) in njihovo presečno razsežnost.

2.4 Kljub temu, da je od sprejetja Amsterdamske pogodbe minilo že več kot 20 let, vsi evropski in nacionalni kazalniki razkrivajo, da je diskriminacija na podlagi etničnega porekla, rase, spola, spolne usmerjenosti, mnenj in prepričanj, invalidnosti in starosti pri zaposlovanju ter pri dostopu do blaga, izobraževanja, javnih storitev in socialne zaščite še vedno prisotna.

2.5 Diskriminacija se ohranja zlasti zaradi zapletenih procesov, ki se pogosto združujejo in so rezultat integriranih postopkov ter sistemov in standardov, ki ustvarjajo in širijo neposredno ali posredno diskriminacijo. Zaradi prepletenosti virov neenakosti torej prihaja do situacij, ki so sistemske in močno zavirajo spodbujanje enakosti ([3]).

2.6 EESO prek svojih članov in dejavnosti, ki jih izvaja neposredno v državah članicah, ugotavlja tudi slabšanje splošnega družbenega ozračja ter vse večjo razširjenost diskriminatornega vedenja do ranljivih oseb. Zato je jasno, da je treba hitro in usklajeno ukrepati na nacionalni in na evropski ravni.

2.7 Poleg tega več agencij ZN, vključno z Mednarodno organizacijo dela ([4]), po skoraj dveh letih krize zaradi COVID-19 opaža zaskrbljujoče znake vse večjih socialnih in teritorialnih neenakosti. Kriza zaradi COVID-19 je povečala socialne in ekonomske razlike in močno vplivala na evropska podjetja, saj je spremenila njihovo zmogljivost za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest.

2.8 Posledično so revne ali ogrožene družbene skupine absolutno ranljivejše za diskriminacije, ki so pridružene drugim dejavnikom ranljivosti. EESO poudarja, da je treba ciljno obravnavati posebnost teh diskriminacij in razviti močno politiko boja proti diskriminaciji ekonomsko in socialno prikrajšanega prebivalstva v EU.

([3]) Mulder, J., *Indirect sex discrimination in employment* (Posredna diskriminacija na podlagi spola pri zaposlovanju), Evropska mreža pravnih strokovnjakov s področja enakosti med spoli in nediskriminacije, Evropska komisija, 2020.

([4]) Glej zlasti osmo izdajo poročila Mednarodne organizacije dela o vplivu trenutne krize na delo, oktober 2021. Mednarodna organizacija dela (MOD), *COVID-19: ILO monitor, osma izdaja*, 27. oktober 2021.

2.9 EESO poudarja, da se kompleksne neenakosti in diskriminacije, ki jih povzročajo socialne strukture, lahko odpravijo le z močno politiko, konkretnimi sredstvi in trajnim ukrepanjem. Potrebna je večja in znatna podpora nacionalnim organom za spodbujanje enakosti in varstvo človekovih pravic, zlasti za povečanje njihove neodvisnosti, števila zaposlenih in dodeljenih finančnih sredstev. Ozaveščanje, prepoznavnost in izobraževanje so pomembni vzvodi, ki jih je treba aktivirati v vseh delih družbe in v vseh javnih politikah.

2.10 EESO meni, da je treba spodbujanje enakosti in varstvo temeljnih pravic vključiti v širšo družbeno vizijo, ki razvija in krepi orodja, s katerimi države članice in evropske institucije podpirajo posameznike ter javne in zasebne akterje.

2.11 EESO ponovno izraža popolno podporo novemu akcijskemu načrtu za evropski steber socialnih pravic ter meni, da ima več skupnih točk s spodbujanjem enakosti, varstvom temeljnih pravic in bojem proti diskriminaciji ([5]). Za doseganje ciljev tega akcijskega načrta je bistvenega pomena, da se njihovemu izvajanju nameni več pozornosti.

2.12 EESO v skladu s svojimi prejšnjimi mnenji ([6]) priznava prizadevanja EU na področju enakosti spolov, zaščite pred diskriminacijo na podlagi narodnosti, rase ali starosti, vere, mnenja ali prepričanja, zaščite pravic LGBTQIA+ oseb in invalidov ter na področju vključevanja Romov in zaščite pravic migrantov.

2.13 Kot je Odbor že ugotovil, institucije za človekove pravice, organizacije civilne družbe in socialni partnerji še niso izkoristili vsega potenciala Listine. Potrebne so izboljšave, da bi še povečali njen pozitiven vpliv na zaščito in preventivo ter na spodbujanje, izvajanje in uporabo načela enakosti ([7]).

2.14 Sedanji evropski sistem zaščite temelji predvsem na individualni pravici žrtev do uporabe pravnih sredstev in prava. Vendar vse študije kažejo, da prijave in postopki ne omogočajo odzivanja na strukturno, presečno in sistemsko razsežnost neenakosti ter da žrtve pravo uporabijo zelo redko, statistično gledano le izjemoma in kot zadnjo možnost ([8]).

2.15 Danes je na področju zaposlovanja boj proti diskriminaciji omejen na okoliščine, ki ustrezajo le merilom iz člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije (spol, rasa ali narodnost, vera ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolna usmerjenost).

2.16 Poleg tega je pravno varstvo Unije na področju dostopa do blaga in javnih storitev omejeno na merila rase ali narodnosti ter enakosti spolov. Druge oblike neenakosti se ne obravnavajo kot take, zaščita pred diskriminacijo pa se razlikuje glede na merilo.

2.17 Med državami članicami so danes še vedno razlike na področju zaščite pred različnimi oblikami diskriminacije. Nekatere dostop do blaga in storitev ščitijo pred vsemi oblikami diskriminacije iz člena 19, druge pa gredo celo dlje od meril iz tega člena. Zato se varstvo pred diskriminacijo in posledično varstvo enakosti med državami članicami razlikujeta.

2.18 V skladu s temi ugotovitvami je treba določiti naslednje korake, ki so potrebni, da bi presegli sedanje omejitve pri uporabi mehanizma za učinkovito varstvo enakosti v Evropski uniji z vidika vključenosti.

([5]) *Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic,* COM(2021) 38 (UL C 374, 16.9.2021, str. 38).

([6]) Glej zlasti mnenja o *položaju invalidk* (SOC/579) (UL C 367, 10.10.2018, str. 20), o *položaju romskih žensk* (SOC/585) (UL C 110, 22.3.2019, str. 20), o *oblikovanju agende EU o pravicah invalidov za obdobje 2020–2030* (SOC/616) (UL C 97, 24.3.2020, str. 41), o *upravljanju raznolikosti v državah članicah EU* (SOC/642) (UL C 10, 11.1.2021, str. 7), o *strategiji za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025* (SOC/667) (UL C 286, 16.7.2021, str. 128), o *akcijskem načrtu za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027* (SOC/668) (UL C 286, 16.7.2021, str. 134), o *strategiji o pravicah invalidov* (SOC/680) (UL C 374, 16.9.2021, str. 50) in o *novem strateškem okviru EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje po letu 2020*.

([7]) Mnenje o *novi strategiji za izvajanje Listine EU o temeljnih pravicah* (SOC/671) (UL C 341, 24.8.2021, str. 50).

([8]) Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Enakost v EU 20 let po začetku izvajanja direktiv o enakosti*, april 2021 (celotno poročilo ni na voljo v slovenščini).

3. **Posebne ugotovitve**

3.1 *Spodbujanje spoštovanja splošnega načela enakosti v državah članicah*

3.1.1 Sedanje stanje v Evropi razkriva, da je načelo enakosti želja, katere uresničitev je še vedno precej negotova. Komisija na primer navaja, kako velik izziv je bil v Evropi enak dostop do zdravstvenega varstva v obdobju pandemije COVID-19 ([9]).

3.1.2 Nekatere evropske države so prenesle splošno načelo enakosti v svoj pravni okvir z uveljavljanjem pravice do enake obravnave v civilni družbi, v gospodarskih odnosih in v odnosu z državo, medtem ko druge prepovedujejo le diskriminacijo, ki je izrecno prepovedana z zakonom in ne predvidevajo nobene pozitivne obveznosti za izvajanje načela enakosti ([10]).

3.1.3 Ta razlika povzroča veliko vrzel med evropskimi državljani in prebivalci, kar zadeva obseg načela enakosti, njegovo zaščitenost z zakonom in zahteve, ki so določene za njegovo učinkovito izvajanje.

3.1.4 EESO spodbuja Komisijo, naj prizna strukturne težave, ki onemogočajo popolno uresničitev načela enakosti ter razkrivajo omejenost dosežkov in obseg neenakosti v današnji Evropi. Nacionalne organizacije za enakost in človekove pravice bi morale biti dejavno vključene v stalni postopek ocenjevanja.

3.1.5 EESO meni, da mora Unija nujno sprejeti ambiciozno politiko spodbujanja načela enakosti in enakih možnosti, ki bo skladna z vrednotami, razglašenimi v Pogodbi o Evropski uniji in Listini o temeljnih pravicah, z vključitvijo vseh področij, na katerih je pristojna. EESO zato podpira novo pobudo Evropske komisije, ki temelji na členih 157 in 19 Pogodbe in je osredotočena na učinkovitost nacionalnih organov za enakost ter na razvoj njihovega potenciala, njihovih različnih vlog in pristojnosti.

3.1.6 Unija potrebuje konkretna sredstva za prenos splošnega načela enakosti v pravno načelo, ki se bo uporabljalo v vseh državah članicah in bo omogočalo zaščito, ki presega neenakost obravnave, povezano s sedmimi merili diskriminacije iz člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Uporaba strukturnih skladov, na primer, bi bila eno od učinkovitih sredstev za dejansko izvajanje protidiskriminacijskih ukrepov.

3.1.7 S priznavanjem splošnega načela enake obravnave, ustvarjanjem pozitivnih obveznosti in priznavanjem njihove sistemske razsežnosti bi se lahko učinkoviteje borili proti gospodarskim in socialnim neenakostim.

3.2 *Boj proti neenakostim in diskriminaciji na digitalnem področju*

3.2.1 Čeprav se EESO zaveda, da tehnološki razvoj številnim državljanom omogoča lažji dostop do pravic, meni, da hkrati dejansko ustvarja nove neenakosti pri dostopu do pravic in storitev ter nove potrebe po ukrepanju za zaščito načela enake obravnave.

3.2.2 Digitalizacija državnih storitev ter dostopa do blaga in storitev (zlasti osnovnih) je močno spremenila odnos do uporabnika: odpravila je fizične ovire, hkrati pa je ustvarila nove, digitalne ovire. Nekaterim državljanom, zlasti revnejšim in šibkejšim ter invalidom, kakor tudi večini starejših prebivalcev Evrope, onemogoča dostop do pravic in storitev ([11]).

3.2.3 Zaradi teh pomanjkljivosti je treba razviti in izvajati nove javne politike za digitalno vključevanje ter oblikovati pozitivne obveznosti za javne in zasebne operaterje v odnosu do uporabnikov, vključno z enostavnim in brezplačnim dostopom.

([9]) Evropska komisija, *Solidarnost na področju zdravja: zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v EU* (COM(2009) 567 final).

([10]) Crowley, N., *Making Europe more Equal: A legal Duty?* (Je zagotovitev večje enakosti v Evropi pravna dolžnost?), Equinet, 2016.

([11]) Francoski varuh človekovih pravic, *Dématérialisation et inégalités d'accès aux services publics* (Dematerializacija in neenakosti pri dostopu do javnih storitev), 2019; *Dématérialisation des services publics: trois ans après, où en est-on?* (Dematerializacija javnih storitev: stanje po treh letih), 2022.

3.2.4 EESO poleg tehničnih težav pri digitalnem dostopu in v povezavi z orodji, ki izhajajo iz algoritmov ([12]) in biometričnih tehnologij ([13]), ugotavlja nove izzive pri kršenju pravic in pojavu diskriminacije.

3.2.5 Kot sta pri svojem delu ugotovila že Svet Evrope ([14]) in Agencija Evropske unije za temeljne pravice ([15]), algoritemske odločitve v orodja za odločanje vnašajo diskriminatorno pristranskost, ki je posledica avtomatiziranega reproduciranja rezultatov. Najpomembnejša pravna instrumenta za zmanjšanje tveganja diskriminacije, ki jo povzroča umetna inteligenca, sta zakonodaja o nediskriminaciji in zakonodaja o varstvu podatkov. Učinkovito izvajanje obeh pravnih instrumentov bi lahko prispevalo k odpravljanju nezakonite diskriminacije.

3.2.6 EESO meni, da je za nadzor teh učinkov potrebna močna javna politika za celotni evropski notranji trg in gospodarske akterje zunaj Evrope, ki bi kot nadaljevanje zakonodaje o digitalnih storitvah, ki je v postopku sprejemanja, nalagala uvedbo postopkov nadzora avtomatiziranega odločanja, preverjanja podatkov, ocenjevanja, ocen učinka in popravkov med razvojem in izvajanjem teh tehnologij. K rešitvi lahko prispeva tudi sprejetje direktive o digitalnih storitvah.

3.3 *Razvoj zaščite enake obravnave in boj proti diskriminacijam v poklicnem okolju*

3.3.1 EESO poudarja, da je zaposlovanje kot vprašanje integracije in uresničitve obljube glede enakosti za vse odločilnega pomena.

3.3.2 Kljub zgodovinski zavezanosti Evropske unije enakosti žensk na področju zaposlovanja nas sedanje razmere opominjajo, da so ženske v preteklosti vedno prve doživele posledice kriz (gospodarskih, socialnih, zdravstvenih ali drugih). Poklicna enakost med spoloma ostaja velik izziv za evropske države. Po krizi zaradi COVID-19 se je stopnja zaposlenosti žensk znižala v vseh starostnih in poklicnih kategorijah ter na svetovni ravni padla na 61,8 % ([16]).

3.3.3 Te neenakosti, povezane s spolom, se pridružujejo drugim oblikam neenakosti. Raziskava, ki jo je Eurostat izvedel leta 2019, je pokazala, da za 68 % invalidov obstaja tveganje revščine ali socialne izključenosti v primerjavi z 28,4 % za splošno prebivalstvo ([17]). Enaindvajset odstotkov oseb, ki se opredeljujejo kot LGBT, se čuti diskriminirane na delovnem mestu, kar velja tudi za 25 % oseb magrebskega, afriškega in romskega porekla ([18]).

3.3.4 Leta 2020 je raziskava Eurobarometer o diskriminacijah pokazala, da 59 % Evropejcev meni, da je glavni vzrok diskriminacije narodnost ali barva polti, raziskave pa kažejo, da je še zlasti izrazita na področju zaposlovanja, kjer močno vpliva na enake možnosti in socialno vključenost. Določiti bi bilo treba učinkovite metode za ugotavljanje teh diskriminacij pred sodišči (kot je metoda Clerc, ki jo priznavajo francoska vrhovna sodišča), da bi lahko primerjali poklicni razvoj oseb, ki so bile zaposlene na isti ravni ([19]).

3.3.5 Danes evropska politika za boj proti diskriminaciji v zaposlovanju zajema le pravni okvir, ki omogoča, da se zaradi ugotovljenih diskriminatornih razmer sproži postopek pred sodiščem, kar potencialni žrtvi nalaga zelo veliko breme boja proti diskriminaciji z uporabo enega ali več pravnih sredstev proti delodajalcu, ponudniku storitve ali državni službi.

([12]) Gerards, J., Xenidis, R., *Algorithmic discrimination in Europe* (Algoritemska diskriminacija v Evropi), Evropska mreža pravnih strokovnjakov za enakost spolov in nediskriminacijo, Evropska komisija, 2020.

([13]) Francoski varuh človekovih pravic, *Technologies biométriques: L'impératif respect des droits fondamentaux* (Biometrične tehnologije: nujno spoštovanje temeljnih pravic), 2021.

([14]) Svet Evrope, Zuiderveen Borgesius, F., *Discrimination, Artificial Intelligence and algorithmic decision-making*, (Diskriminacija, umetna inteligenca in algoritemsko odločanje), 2018.

([15]) Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Pravilno ravnanje v prihodnje – umetna inteligenca in temeljne pravice*, 2021.

([16]) Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE), *Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic* (Enakost spolov in socialno-ekonomski učinek pandemije COVID-19).

([17]) Eurostat, *Income inequalities* (Plačne neenakosti), 2019.

([18]) Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Enakost v EU 20 let po začetku izvajanja direktiv o enakosti*, april 2021 (celotno poročilo ni na voljo v slovenščini).

([19]) Chappe, V. A., *La preuve par comparaison: méthode des panels et droit de la non-discrimination* (Dokaz s primerjavo: metoda vzorčnih skupin in pravica do nediskriminacije), Sociologies pratiques, 2011/2, št. 23, str. 45 do 55. Okvirni sklep varuha človekovih pravic št. 2022-139 z dne 31. 8. 2022; Kasacijsko sodišče: senat za socialne zadeve 10/7/1998 št. 90-41231; senat za socialne zadeve 4/7/2000 št. 98-43285; senat za socialne zadeve 28/6/2006, št. 04-46419.

3.3.6 Komisija že dolgo priznava, da do diskriminacije pride zaradi kolektivnih pojavov. Za žrtve so sodni postopki za vsak primer posebej zelo obremenjujoči. Neuporaba pravnih sredstev v primeru diskriminacije je dokumentiran in obsežen pojav ([20]). Diskriminacija pri zaposlovanju je predmet redkih sodnih postopkov, na področju dostopa do blaga in storitev pa skorajda ni tožb zaradi diskriminacije. Okrepili bi lahko izvensodne mehanizme in postopke za spodbujanje enakosti, pa tudi podporo prostovoljnemu pravnemu delu in sporom v javnem interesu.

3.3.7 EESO se zavzema za to, da se z zakonodajo EU sprejmejo postopkovna orodja, kot je uporaba mehanizmov kolektivnih tožb, ki bodo v državah članicah olajšala dostop do pravic in izboljšala dostop do sodnega varstva in njegov učinek v boju proti diskriminaciji in pri spodbujanju enake obravnave, da bi presegli individualno breme sodnih postopkov, zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih razkriva, ter da bi pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije.

3.3.8 Če se Evropska unija želi učinkovito boriti proti poklicni diskriminaciji, sodni spori ne smejo biti edini način posredovanja v primeru kolektivnih in sistemskih diskriminacij.

3.3.9 Evropska unija mora povečati nabor orodij za odzivanje na diskriminacijo poleg pravnih sredstev z uvedbo orodij za predvidevanje, ki bi omogočala ukrepanje pred pojavom neenakosti, popravljanje praks in preprečevanje diskriminacije.

3.3.10 EESO meni, da je treba uvesti primerljive politike na področju diskriminacije na podlagi vseh meril iz člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Zato Komisijo poziva, naj

(i) se zaveže, da bo v okviru politike zaposlovanja in boja proti diskriminaciji poskrbela za učinkovito izvajanje obstoječih ukrepov ali sprejela nove ukrepe za spodbujanje enakosti pri zaposlovanju in za učinkovito izvajanje obstoječe zakonodaje;

(ii) zagotovi sprejetje ukrepov za širšo opredelitev diskriminacije na delovnem mestu in spodbuja izpolnjevanje obveznosti delodajalcev glede ocenjevanja, poročanja in spremljanja;

(iii) ter pomaga podjetjem pri razvoju protidiskriminacijskih in vključujočih praks.

3.4 *Povečanje in poenotenje obsega zaščite proti diskriminaciji v Uniji*

3.4.1 EESO močno spodbuja Evropsko unijo, naj si še naprej prizadeva za večjo zaščito pred diskriminacijo pri dostopu do blaga in storitev, zlasti s sprejetjem predloga direktive o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost.

3.4.2 EESO ugotavlja, da zaščita proti sedanji diskriminaciji pri dostopu do blaga in storitev vzpostavlja hierarhijo zaščite glede na merila in ustvarja razmere, v katerih osebe, navedene v merilih diskriminacije, nimajo enake zaščite.

3.4.3 Načelo nediskriminacije je temelj zaščite temeljnih pravic v Uniji, vendar dokler osnutek direktive ni sprejet, Evropska unija ne more doseči cilja glede enakega uživanja pravic v evropskem javnem prostoru.

3.4.4 EESO poziva Svet, Parlament in Komisijo, naj si prizadevajo za sprejetje osnutka direktive v različici, ki bo vključevala splošne predloge za izboljšanje dostopa do pravic in pravnih sredstev, vključno z mehanizmi za olajšanje dostopa do pravic s sprejetjem postopkov kolektivnih tožb, da se zagotovita učinkovitost in priznavanje pristojnosti nacionalnih organov za boj proti diskriminaciji.

3.4.5 Evropska unija bi morala dodatno okrepiti svoja prizadevanja in sodelovanje na lokalni in regionalni ravni, da bi zagotovila, da se dostojanstvo in temeljne pravice oseb LGBTQIA+ v celoti spoštujejo, da te osebe nikjer niso preganjane in da obsežneje sodelujejo v javnem življenju.

([20]) Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Enakost v EU 20 let po začetku izvajanja direktiv o enakosti*, april 2021 (celotno poročilo ni na voljo v slovenščini).

3.5 EESO meni, da bi morala EU dejavno spodbujati priznavanje splošnega načela in pozitivnih obveznosti enakih možnosti. Institucije EU morajo s sprejetjem zavezujočih standardov podpirati tudi nacionalne organizacije, ki spodbujajo enakost in varstvo človekovih pravic, da bodo te lahko v celoti izkoristile svoj potencial in skrbele za učinkovito izvajanje obstoječe zakonodaje.

3.6 *Obnova zaščite pred političnimi, sindikalnimi in družbenimi diskriminacijami*

3.6.1 EESO ugotavlja, da se v zadnjih letih povsod po Evropi politični in sindikalni aktivisti (ali aktivisti iz delavskih združenj) ter aktivisti civilne družbe lahko soočajo s težavami pri uveljavljanju svobode izražanja in delovanja, na primer pri uveljavljanju pravice do demonstracij za izražanje svojih zahtev ali za pogajanja.

3.6.2 EESO meni, da morajo Unija in države članice v skladu s svojo zakonodajo in veljavnimi mednarodni instrumenti prek organov držav članic učinkovito poskrbeti za varnost, enako obravnavo in zaščito akterjev, ki delujejo v politiki, socialnih partnerjev in akterjev združenj, opirajoč se na svoje vrednote demokracije, pravne države in nediskriminacije na podlagi političnega prepričanja.

3.6.3 Vse države članice so ratificirale Konvencijo MOD št. 87 o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic ter Konvencijo MOD št. 98 o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja. Spoštovati in spodbujati je treba tudi svobodo združevanja in pravico do organiziranja. Pomembno je, da na nacionalni ravni in ravni EU potekajo razprave o tem, kako zagotoviti, da imajo delavci dostop do sindikalnega zastopstva ter da lahko uveljavljajo pravice, da se kolektivno organizirajo in kolektivno ukrepajo ([21]). EESO v skladu z mednarodno priznanimi standardi Mednarodne organizacije dela močno spodbuja države članice in Komisijo, naj v skladu s svojo zakonodajo, sistemom odnosov med delodajalci in delojemalci ter veljavnimi mednarodnimi instrumenti učinkovito zaščitijo svobodo združevanja ter pravico do organiziranja in kolektivnih pogajanj.

3.7 *Učinkovite nacionalne institucije za spodbujanje enakosti, varstvo temeljnih pravic in boj proti diskriminaciji*

3.7.1 Uporaba evropskih in nacionalnih predpisov na tem področju je prepogosto močno omejena zaradi pravnih, institucionalnih, organizacijskih in finančnih vidikov, ki so značilni za posamezne države članice.

3.7.2 Odbor meni, da bi bilo treba pripraviti konkretne načrte za izboljšanje zmogljivosti nacionalnih institucij, vključno s finančno podporo.

3.7.3 Odbor spodbuja Komisijo, naj pripravi program pomoči za nacionalne institucije, ki so pristojne za človekove pravice, da bi izboljšala, okrepila in racionalizirala njihove zmogljivosti (oblikovanje, akreditacija in spoštovanje mednarodnih standardov), z vključitvijo ozaveščanja o posebnih potrebah vseh skupin, njihovega poznavanja in odzivanja nanje.

3.7.4 Prav tako je treba izboljšati sposobnosti vseh socialnih akterjev in akterjev civilne družbe, zlasti tistih, ki so vključeni v varstvo človekovih pravic, da uporabijo obstoječe pravne instrumente in sodelujejo z javnimi ustanovami. Nujno je treba bolje podpreti socialne akterje ter organizacije civilne družbe, ki žrtvam diskriminacije zagotavljajo dostop do pravnega varstva. Prejeta pomoč je lahko v obliki usposabljanj, ozaveščanja, prenosa znanja in dobrih praks, finančne in organizacijske podpore ter zaščite pred napadi in blatenjem.

3.7.5 EESO ponavlja, kar je že poudaril, in sicer, da je treba ustvariti učinkovit in dostopen mehanizem za prepoznavanje fizičnih in besednih napadov, ustrahovanja in nadlegovanja, ki vključuje zlorabo postopkov ter sovražni govor proti organizacijam civilne družbe, tudi organizacijam za človekove pravice, ter poročanje o njih ([22]). Kadar se takšni napadi zgodijo v digitalnem okolju, jih je treba hitro odkriti in odstraniti ustrezne objave.

V Bruslju, 26. oktobra 2022

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

([21]) Glej tudi mnenje o *dostojnih minimalnih plačah v vsej Evropi* (SOC/632), točki 4.5.3 in 4.5.6 (UL C 429, 11.12.2020, str. 159.
([22]) Mnenje o novi *strategiji za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU* (SOC/671): UL C 341, 24.8.2021, str. 50.

PRILOGA

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrnjeni, so prejeli vsaj četrtino oddanih glasov (člen 59(3) Poslovnika):

AMANDMA 1

SOC/724 – Izboljšanje enakosti v EU

Točka 3.3.7

Spremeni se tako:

Mnenje strokovne skupine	Amandma
EESO ***se zavzema za to***, ***da se*** z zakonodajo ***EU sprejmejo*** postopkovna orodja, kot je uporaba mehanizmov kolektivnih tožb, ki ***bodo*** v državah članicah ***olajšala*** dostop do pravic in ***izboljšala*** dostop do sodnega varstva in njegovih posledic za boj proti diskriminaciji in spodbujanje enake obravnave***, da bi presegli individualno breme sodnih postopkov, zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih razkriva, ter da bi pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije***.	***Da bi presegli individualno breme sodnih postopkov, zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih razkriva, ter da bi pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije,*** EESO ***spodbuja države članice***, ***naj razmislijo o ustreznih ukrepih, s katerimi bi zagotovile in podprle dostop do sodnega varstva, ter jih po potrebi tudi sprejmejo. Tako bi se lahko med drugim*** z zakonodajo ***sprejela*** postopkovna orodja, kot je uporaba mehanizmov kolektivnih tožb, ki ***lahko*** v ***zadevnih*** državah članicah ***olajšajo*** dostop do pravic in ***izboljšajo*** dostop do sodnega varstva in njegovih posledic za boj proti diskriminaciji in spodbujanje enake obravnave.

Obrazložitev

V študijski skupini in strokovni skupini SOC med tremi skupinami ni bilo soglasja o tej zadevi. Procesno pravo je tradicionalno v pristojnosti držav članic. Zato bi morale te odločati, ali želijo na nacionalni ravni vpeljati kolektivne tožbe/kolektivna pravna sredstva kot orodje za uveljavljanje načela enakosti. Tako se tudi omogoči, da bi bili vsi nacionalni sistemi prilagojeni nacionalnim razmeram. Poleg tega ne smemo pozabiti, da se lahko kolektivno pravno varstvo tudi zlorabi.

Rezultat glasovanja

Za: 59

Proti: 104

Vzdržani: 13

AMANDMA 2

SOC/724 – Izboljšanje enakosti v EU

Točka 3.3.10

Spremeni se tako:

Mnenje strokovne skupine	Amandma
EESO meni, da je treba uvesti primerljive politike na področju diskriminacije na podlagi vseh meril iz člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Zato Komisijo poziva, naj	EESO meni, da je treba uvesti primerljive politike na področju diskriminacije na podlagi vseh meril iz člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Zato Komisijo poziva, naj
i. se zaveže, da bo v okviru politike zaposlovanja in boja proti diskriminaciji poskrbela za učinkovito izvajanje obstoječih ukrepov ali sprejela nove ukrepe za spodbujanje enakosti pri zaposlovanju in za učinkovito izvajanje obstoječe zakonodaje;	i. se zaveže, da bo v okviru politike zaposlovanja in boja proti diskriminaciji poskrbela za učinkovito izvajanje obstoječih ukrepov ali sprejela nove ukrepe za spodbujanje enakosti pri zaposlovanju in za učinkovito izvajanje obstoječe zakonodaje;
ii. zagotovi sprejetje ukrepov ***za širšo opredelitev*** diskriminacije na delovnem mestu in ***spodbuja izpolnjevanje obveznosti delodajalcev*** glede ocenjevanja, poročanja in spremljanja;	ii. zagotovi sprejetje ukrepov***, ki omogočajo učinkovito uporabo opredelitve*** diskriminacije***, kakor je opredeljena v pravu EU,*** na delovnem mestu, in ***usmeritve delodajalcem v zvezi z njihovimi obveznostmi*** glede ocenjevanja, poročanja in spremljanja;
iii. ter pomaga podjetjem pri razvoju protidiskriminacijskih in vključujočih praks.	iii. ter pomaga podjetjem pri razvoju protidiskriminacijskih in vključujočih praks.

Obrazložitev

Ta točka govori o izvajanju politik, ki temeljijo na naboru meril iz člena 19 PDEU. V tem mnenju je v točkah 3.4.1 (in 1.3) že navedeno naslednje: „EESO močno spodbuja Evropsko unijo, naj si še naprej prizadeva za večjo zaščito pred diskriminacijo pri dostopu do blaga in storitev, zlasti s sprejetjem predloga direktive o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost.“ Z amandmajem se želi besedilo spremeniti tako, da bi bilo navedeno, kateri ukrepi so potrebni za učinkovito izvajanje in uporabo pravil EU o prepovedi diskriminacije.

Rezultat glasovanja

Za: 67

Proti: 109

Vzdržani: 11

AMANDMA 3

SOC/724 – Izboljšanje enakosti v EU

Točka 3.4.4

Spremeni se tako:

Mnenje strokovne skupine	Amandma
EESO poziva Svet, Parlament in Komisijo, naj si prizadevajo za sprejetje osnutka direktive v različici, ki bo vključevala splošne predloge za izboljšanje dostopa do pravic in pravnih sredstev, ***vključno z mehanizmi*** za olajšanje dostopa do pravic s sprejetjem postopkov kolektivnih tožb, da se zagotovita učinkovitost in priznavanje pristojnosti nacionalnih organov za boj proti diskriminaciji.	EESO poziva Svet, Parlament in Komisijo, naj si prizadevajo za sprejetje osnutka direktive v različici, ki bo vključevala splošne predloge za izboljšanje dostopa do pravic in pravnih sredstev, ***pri čemer naj bodo države članice tiste, ki odločijo o morebitnih mehanizmih*** za olajšanje dostopa do pravic s sprejetjem postopkov kolektivnih tožb, da se zagotovita učinkovitost in priznavanje pristojnosti nacionalnih organov za boj proti diskriminaciji.

Obrazložitev

V študijski skupini in strokovni skupini SOC med tremi skupinami ni bilo soglasja o tej zadevi. Procesno pravo je tradicionalno v pristojnosti držav članic. Zato bi morale te odločati, ali želijo na nacionalni ravni vpeljati kolektivne tožbe/kolektivna pravna sredstva kot orodje za uveljavljanje načela enakosti. Tako se tudi omogoči, da bi bili vsi nacionalni sistemi prilagojeni nacionalnim razmeram. Poleg tega ne smemo pozabiti, da se lahko kolektivno pravno varstvo tudi zlorabi.

Rezultat glasovanja

Za: 60

Proti: 114

Vzdržani: 11

AMANDMA 4

SOC/724 – Izboljšanje enakosti v EU

Točka 1.10

Spremeni se tako:

Mnenje strokovne skupine	Amandma
EESO ***se zavzema za to***, ***da se z*** zakonodajo ***EU sprejmejo standardi***, ki bodo v državah članicah olajšali izvajanje kolektivnih ukrepov za izboljšanje dostopa do sodnega varstva in njegovih posledic za boj proti diskriminaciji in spodbujanje enake obravnave***, da bi presegli individualno breme sodnih postopkov, zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih obsoja, ter da bi pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije***.	EESO ***spodbuja države članice***, ***naj razmislijo, po potrebi pa tudi sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi bi presegli ali zmanjšali individualno breme sodnih postopkov ter zagotovili, da moč pritožbe ustreza praksam, ki jih obsoja, in da bi njihov pravni okvir pomenil učinkovito grožnjo za odpravo diskriminacije. To bi lahko vključevalo*** zakonodajo ***za sprejetje standardov***, ki bodo v ***zadevnih*** državah članicah olajšali izvajanje kolektivnih ukrepov za izboljšanje dostopa do sodnega varstva in njegovih posledic za boj proti diskriminaciji in spodbujanje enake obravnave. ***Za lažjo izmenjavo najboljših praks naj Evropska komisija priskrbi informacije o različnih nacionalnih zakonodajnih okvirih s tega področja.***

Obrazložitev

V študijski skupini in strokovni skupini SOC med tremi skupinami ni bilo soglasja o tej zadevi. Procesno pravo je tradicionalno v pristojnosti držav članic. Zato bi morale te odločati, ali želijo na nacionalni ravni vpeljati kolektivne tožbe/kolektivna pravna sredstva kot orodje za uveljavljanje načela enakosti. Tako se tudi omogoči, da bi bili vsi nacionalni sistemi prilagojeni nacionalnim razmeram. Poleg tega ne smemo pozabiti, da se lahko kolektivno pravno varstvo tudi zlorabi.

Rezultat glasovanja

Za: 65

Proti: 113

Vzdržani: 8